GENERALINIO ADVOKATO PAOLO MENGOZZI IŠVADA,

pateikta 2007 m. kovo 15 d. [1]

I — Įžanga

1. 2005 m. rugsėjo 13 d. Sprendimu *Hosman-Chevalier prieš Komisiją* [2] (T-72/04, toliau – skundžiamas sprendimas) Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismas iš dalies patenkino S. Hosman-Chevalier ieškinį ir panaikino 2003 m. balandžio 8 d. ir spalio 29 d. Europos Bendrijų Komisijos sprendimus atsisakyti S. Hosman-Chevalier mokėti ekspatriacijos ir įsikūrimo išmokas, numatytas bylos faktinių aplinkybių metu taikytos Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatų (toliau – Pareigūnų tarnybos nuostatai) redakcijos VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte ir 5 straipsnio 1 dalies pirmojoje pastraipoje.

2. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą dėl Komisijos apeliacinio skundo dėl pirmiau minėto sprendimo.

II — Taikomi teisės aktai

3. Pareigūnų tarnybos nuostatų 69 straipsnyje numatyta, kad ekspatriacijos išmoka yra 16 % viso bazinio darbo užmokesčio, namų ūkio išmokos ir išmokos vaikui išlaikyti, į kurias pareigūnas turi teisę, dydžio.

4. Pareigūnų tarnybos nuostatų redakcijos VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta, kad ši išmoka yra mokama:

„a) pareigūnams:

— kurie nėra ir niekada nebuvo valstybės, kurios teritorijoje yra jų darbo vieta, piliečiai, ir

1 — Originalo kalba: italų.

2 — Rink. p. II-3265.

— kurie penkerių metų laikotarpį, pasibaigusį prieš šešis mėnesius iki įsidarbinimo, nuolat negyveno ir neužsiėmė savo pagrindine veikla tos valstybės europinėje teritorijoje. Taikant šią nuostatą, neatsižvelgiama į aplinkybes, kylančias dėl darbo kitai valstybei arba tarptautinei organizacijai." (Pataisytas vertimas)

III — Faktinės aplinkybės

5. Kaip nustatė Pirmosios instancijos teismas, Austrijos pilietė S. Hosman-Chevalier (toliau – atsakovė) iki 1995 m. gegužės 14 d. mokėsi ir dirbo Austrijoje. Nuo 1995 m. gegužės 15 d. iki 1996 m. kovo 17 d. ji dirbo Belgijoje, Briuselyje įsikūrusiame Tirolio žemės biure (vok. k. *Verbindungsbüro des Landes Tyrol*).

6. Nuo 1996 m. kovo 18 d. iki 2002 m. lapkričio 15 d. atsakovė dirbo Briuselyje įsikūrusioje Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje prie Europos Sąjungos. Šiuo laikotarpiu ji iš pradžių dirbo Federalinių žemių biure (vok. k. *Verbindungsstelle der Bundesländer*; toliau – VB), vėliau – Austrijos profesinių sąjungų federacijoje (vok. k. *Österreichischer Gewerkschaftsbund*, toliau – OGB).

7. 2002 m. lapkričio 16 d. atsakovė pradėjo dirbti Komisijoje pareigūne. Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antroje įtraukoje numatytas penkerių metų laikotarpis, t. y. ataskaitinis laikotarpis, į kurį atsižvelgiama skiriant ekspatriacijos išmoką, buvo skaičiuojamas nuo 1997 m. gegužės 16 d. iki 2002 m. gegužės 15 dienos.

8. 2003 m. balandžio 8 d. laišku Komisijos administracijos ir personalo generalinis direktoratas informavo atsakovę, kad jai ekspatriacijos išmoka negali būti mokama, nes nėra įvykdytos tokios išmokos mokėjimui būtinos sąlygos.

2003 m. spalio 29 d. Sprendimu Paskyrimų tarnyba atmetė atsakovės skundą dėl 2003 m. balandžio 8 d. laiške nurodytos sprendimo. Skundas atmestas grindžiant tuo, kad darbas, kurį nagrinėjamu laikotarpiu atsakovė dirbo Briuselyje, negali būti laikomas „darbu kitai valstybei", kaip numatyta Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte.

IV — Procesas Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

9. 2004 m. vasario 20 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijoje pateiktu ieškiniu atsakovė apskundė 2003 m. spalio 29 d. Sprendimą atmesti jos skundą ir prašė Pirmosios instancijos teismo panaikinti šį sprendimą ir nurodyti Komisijai padengti bylinėjimosi išlaidas.

10. 2005 m. rugsėjo 13 d. Sprendimu Pirmosios instancijos teismas iš dalies patenkino ieškinį, taip pat panaikino ginčijamą sprendimą bei 2003 m. balandžio 8 d. Sprendimą, nes atsakovė savo ieškiniu reikalavo panaikinti ir šį sprendimą [3].

11. Pirmosios instancijos teismas savo sprendimu patenkino antrąjį S. Hosman-Chevalier ieškinio pagrindą, grindžiamą Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto pažeidimu [4], ir šį sprendimą pagrindė toliau nurodytais motyvais.

12. Iš pradžių, pirmiausia atkreipęs dėmesį į pagrindinę Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatytų taisyklių paskirtį [5], Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad 4 straipsnio 1 dalies a punkto antroje įtraukoje įtvirtinta valstybės sąvoka „apima valstybę kaip juridinį asmenį ir tarptautinės teisės požiūriu vieningą darinį kartu su jo valdymo institucijomis“ [6].

13. Toliau Pirmosios instancijos teismas nagrinėjo klausimą, ar darbas, kurį nagrinėjamu laikotarpiu atsakovė dirbo Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje, turi būti vertinamas kaip darbas kitai valstybei, kaip tai yra numatyta šioje nuostatoje.

14. Savo sprendimo 30 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė, jog „neginčytina, kad darbas tokiose institucijose, pavyzdžiui, valstybės narės nuolatinėje atstovybėje prie Europos Sąjungos arba valstybės ambasadoje, pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punktą yra laikomas darbu kitai valstybei“.

15. Savo sprendimo 31–36 punktuose Pirmosios instancijos teismas, remdamasis jam pateiktais dokumentais, nustatė, kad per visą nagrinėjamą laikotarpį atsakovė dirbo Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje, pakluso Austrijos Respublikos nuolatinės

3 — Skundžiamo sprendimo rezoliucinės dalies 1 punktas.

4 — Pirmosios instancijos teismo nuomone, nebuvo būtina priimti sprendimo dėl kitų dviejų atsakovės nurodytų ieškinio pagrindų dėl klaidingo faktinių aplinkybių vertinimo ir vienodo požiūrio principo pažeidimo.

5 — Skundžiamo sprendimo 27 ir 28 punktai.

6 — Skundžiamo sprendimo 29 punktas.

atstovybės hierarchinei valdžiai ir jos statusas buvo toks pats, kaip ir kitų dirbti į Austrijos Respublikos nuolatinę atstovybę paskirtų pareigūnų. Remdamasis šiais įrodymais, Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad darbas, kurį nagrinėjamu laikotarpiu atsakovė dirbo Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje, turi būti laikomas darbu Austrijos Respublikai.

16. Savo sprendimo 37–41 punktuose Pirmosios instancijos teismas atmetė priešingus Komisijos argumentus, kurie buvo grindžiami tuo, kad Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje atsakovė dirbo institucijoms, kurių paskirtis yra ginti kitus nei Austrijos valstybės interesus. Pirmosios instancijos teismas visų pirma nurodė, kad vienodo Bendrijos teisės taikymo reikalavimas ir lygybės principas neleidžia remtis valstybės narės nacionaline teise aiškinant Bendrijos teisės nuostatas, išskyrus atvejus, kai tai yra tiesiogiai nurodyta atitinkamoje nuostatoje ar kai savarankiškas paaiškinimas nėra įmanomas. Pirmosios instancijos teismo nuomone, šioje byloje tokio pobūdžio nuoroda nėra reikalinga, nes neginčijama, jog valstybės narės nuolatinė atstovybė Europos Sąjungoje priskiriama valstybės institucijoms, patenkančioms į Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto taikymo sritį [7].

17. Pirmosios instancijos teismas 42 punkte nurodo, jog tam, „kad asmeniui būtų taikoma Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta išimtis, pakanka, kad jis dirbtų institucijoje, kuri pagal pirmiau minėtą nuostatą priskiriama valstybei, pavyzdžiui, nuolatinėje atstovybėje, neatsižvelgiant į konkrečių ir specifinių vykdomų funkcijų pobūdį“. Pirmosios instancijos teismas savo sprendime toliau teigė, jog priešingu atveju „reikėtų vykdyti išsamią užduočių bei funkcijų analizę pagal nacionalinę teisę, o tai prieštarautų pirmiau nurodytiems reikalavimams“, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad „kiekviena valstybė pati savarankiškai sprendžia dėl, jos manymu, tinkamiausio savo tarnybų darbo organizavimo ir nustato pareigūnams bei darbuotojams skiriamus tikslus ir funkcijas“.

18. Dėl šių priežasčių Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Komisija buvo neteisi atsisakydama neatsižvelgti į laikotarpį, kai atsakovė dirbo Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje, šitaip neteisėtai atimdama iš jos teisę gauti ekspatriacijos išmoką, numatytą Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte, taip pat su ekspatriacijos išmoka susijusią įsikūrimo išmoką, numatytą šio priedo 5 straipsnio 1 dalyje. Pirmosios instancijos teismas atitinkamai panaikino ginčijamus sprendimus tiek, kiek jais iš atsakovės atimta teisė gauti šias išmokas [8].

7 — Skundžiamo sprendimo 40 punktas.

8 — Skundžiamo sprendimo 42–47 punktai ir 51 punktas bei rezoliucinės dalies 1 punktas. Tačiau ieškinio dalis dėl Komisijos sprendimo atsisakyti mokėti dienpinigius, kurią atsakovė, ieškovė pirmojoje instancijoje, taip pat ginčijo (žr. 52 punktą ir rezoliucinės dalies 2 punktą), buvo atmesta.

V — Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

19. 2005 m. lapkričio 29 d. Teisingumo Teismo kanceliarijai pateiktu apeliaciniu skundu Komisija apskundė pirmiau minėtą sprendimą.

20. Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą ir grąžinti bylą nagrinėti Pirmosios instancijos teismui,

— priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidas.

21. Atsakovė Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti apeliacinį skundą kaip akivaizdžiai nepriimtiną arba, nepatenkinus pirmojo reikalavimo, kaip nepagrįstą,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

VI — Teisinė analizė

A — *Dėl apeliacinio skundo priimtinumo*

22. Atsakovė visų pirma nurodo, kad apeliacinis skundas yra nepriimtinas, tvirtindama, jog juo iš esmės yra siekiama, kad Teisingumo Teismas iš naujo įvertintų faktines aplinkybes, kurias skundžiamame sprendime jau yra įvertinęs Pirmosios instancijos teismas.

23. Mano nuomone, prieštaravimas dėl priimtinumo turi būti atmestas. Priešingai nei tvirtina atsakovė, apeliacinis skundas yra grindžiamas teisiniu pagrindu nurodant, kad Pirmosios instancijos teismas klaidingai aiškino ir taikė Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punktą.

B — *Dėl esmės*

1. Šalių argumentai

24. Savo apeliacinį skundą Komisija grindžia vieninteliu pagrindu, nurodydama, jog buvo padaryta teisės klaida aiškinant sąlygas,

susijusias su aplinkybėmis, „kylančiomis dėl darbo kitai valstybei“, kaip numatyta Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte.

25. Komisijos nuomone, Pirmosios instancijos teismas neteisingai nusprendė, jog tam, kad ši sąlyga būtų įvykdyta, pakanka, kad už darbą atsakingas asmuo priklausytų kuriai nors šios valstybės funkcinei ir (arba) organizacinei struktūrai, kaip antai nuolatinė atstovybė Europos Sąjungoje. Jos tvirtinimu, tokią išvadą netiesiogiai, bet neišvengiamai leidžia daryti skundžiamo sprendimo 31–36 punktai ir ją patvirtina 42 punktas.

26. Tačiau Komisija laikosi požiūrio, kad nagrinėjama sąlyga turi patvirtinti, jog tarp pareigūno ir valstybės egzistuoja tiesioginis teisinis ryšys, kurio negalima įrodyti tik ta faktine aplinkybe, kad atitinkamas asmuo priklauso valstybės funkcinei ir (arba) organizacinei struktūrai.

27. Norėdama pagrįsti šį savo argumentą Komisija visų pirma tvirtina, kad, kaip savo praktikoje yra išaiškinę Bendrijos teismai, pati Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutinio sakinio paskirtis suponuoja, kad pareigūną, kurio padėtis turi būti įvertinta šios nuostatos tikslais, nagrinėjamu laikotarpiu su atitinkama valstybe turi sieti tiesioginis įstatyminis arba sutartinis ryšys.

28. Antra, Komisija nurodo, kad nagrinėjama nuostata yra ekspatriacijos išmokos suteikimo sąlygų išimtis ir todėl turėtų būti aiškinama siaurai.

29. Trečia, Komisija teigia, kad skundžiamame sprendime numatytu nagrinėjamos nuostatos aiškinimu nukrypstama nuo Pirmosios instancijos teismo praktikos, susijusios su „darbo kitai valstybei“ sąlyga, ir nuo šio teismo praktikos, susijusios su alternatyvios sąlygos „darbo <...> tarptautinei organizacijai“ taikymu. Tarp šiuo klausimu priimtų teismo sprendimų Komisija visų pirma nurodo sprendimus *Nevin prieš Komisiją* [9] ir *Lo Giudice prieš Parlamentą* [10], kuriuose Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas su darbu tarptautinei organizacijai susijusius klausimus, nusprendė, kad reikalavimai, susiję su Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos taikymu, nebuvo įvykdyti tais atvejais, kai nebuvo sutartinių santykių, sudarančių tiesioginį teisinį ryšį tarp pareigūno ir institucijos, kuriai atliekamas darbas.

9 — 2002 m. rugsėjo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-127/00, Rink. VT, p. I-A-149 ir II-781, 51 punktas).

10 — 1995 m. kovo 22 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-43/93, Rink. VT, p. I-A-57 ir II-189, 36 punktas).

Komisija tvirtina, kad siekiant įvertinti, ar egzistuoja konkreti situacija, numatyta nuostatoje įtvirtintose taisyklėse (darbas kitai valstybei arba tarptautinei organizacijai), turi būti taikomi vienodi aiškinimo kriterijai, nes kitu atveju sistema bus nenuosekli.

30. Komisija daro išvadą, kad, pažeisdamas Bendrijos teisę, Pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime nenustatė, jog egzistuoja tiesioginis ryšys tarp atsakovės ir Austrijos Respublikos, o tai yra sąlyga, kuri nebuvo įvykdyta šioje byloje, nes nagrinėjamu laikotarpiu atsakovė iš pradžių dirbo VB, vėliau – OGB.

31. Atsakovė nesutinka nė su vienu iš Komisijos argumentų, tvirtindama, kad jie yra visiškai nepagrįsti ir kad ginčijamame sprendime nėra Komisijos nurodytų trūkumų.

2. Įvertinimas

a) Pirminės pastabos

32. Siekiant tinkamai apibrėžti šios bylos dalyką, iš pradžių yra būtina nurodyti, kad nors skundžiamame sprendime ir yra sąvokos „valstybė“ apibrėžimas Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutinio sakinio prasme [11], argumentai, kuriais remdamasis Pirmosios instancijos teismas nusprendė panaikinti ginčijamus sprendimus, kaip matyti iš 31–36 punktų ir 42 punktuose nurodytų pagrindų, nereikalavo, kad Pirmosios instancijos teismas nuspręstų, ar ši sąvoka apima institucijas, kurios nagrinėjamu laikotarpiu buvo tiesioginės atsakovės darbdavės.

33. Taigi skundžiamame sprendime patvirtinta „valstybės“ sąvoka neginčijama nei pagrindu, kuriuo Komisija grindžia apeliacinį skundą, ginčydama pagrindų, kuriais remdamasis Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad tarp atsakovės ir Austrijos Respublikos egzistavo ryšys, reikalingas tam, kad būtų taikoma nagrinėjama nuostata (neatsižvelgiant į susijusių institucijų pobūdį), nei atsakovės pateiktais argumentais, kuriais paprasčiausiai yra ginčijami Komisijos teiginiai.

34. Remiantis tuo, kas išdėstyta anksčiau, darytina išvada, kad sąvokos teisingumo

11 — Skundžiamo sprendimo 29 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodo, kad „valstybės sąvoka apima valstybę kaip juridinį asmenį ir tarptautinės teisės požiūriu vieningą darinį kartu su jo valdymo institucijomis“. Sprendimo 40 punkte Pirmosios instancijos teismas pažymi, kad ši sąvoka, kiek tai įmanoma, turi būti aiškinama neatsižvelgiant į valstybių narių teisę.

klausimas nėra ginčo dalykas, ir, siekdamas tiesiog patikrinti skundžiamo sprendimo teisėtumą [12], Teisingumo Teismas šioje byloje neturi priimti sprendimo šiuo klausimu.

35. Nors ši byla ir yra susijusi su ta pačia Pareigūnų tarnybos nuostatų nuostata, kuri yra Teisingumo Teismo sprendimo laukiančių bylų *Salvador Garćia prieš Komisiją* (C-7/06 P), *Herrero Romeu prieš Komisiją* (C-8/06 P), *Salazar Brier prieš Komisiją* (C-9/06 P), *De Bustamante Tello prieš Tarybą* (C-10/06 P) ir *Adam prieš Komisiją* (C-211/06 P) dalykas, vis dėlto skiriasi joje keliamas nuostatos aiškinimo klausimas.

36. Apeliantai pirmiau nurodytose bylose (pareigūnai, kuriems buvo atsisakyta mokėti ekspatriacijos išmoką), prieš pradėdami dirbti Komisijoje, dirbo Briuselyje įsikūrusiuose už valstybių teritorinių padalinių interesų apsaugą atsakingų institucijų padaliniuose [13]. Nė vienu iš šių atvejų apeliantai neturėjo ryšių su valstybės, kurios institucijoje jie dirbo, nuolatine atstovybe, ir galima laikyti, kad tai palyginama su atsakovės ryšiu su Austrijos Respublikos nuolatine atstovybe nagrinėjamoje byloje. Pirmiau nurodytose bylose Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti sąvoką „valstybė“ Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutinio sakinio prasme siekiant nustatyti, ar ši sąvoka apima tokias įstaigas.

37. Tačiau nagrinėjama byla yra susijusi su kitu sąlygų, kurios turi būti įvykdytos, kad būtų galima pripažinti, jog pareigūno, kurio teisę gauti ekspatriacijos išmoką reikia nustatyti, darbas yra atliktas „aplinkybėmis, kylančiomis dėl darbo kitai valstybei“, aspektu, leidžiančiu „nekreipti dėmesio“ į atitinkamus laikotarpius, kaip numatyta Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje. Konkrečiau vertinant, Teisingumo Teismas turės nuspręsti, ar tam nustatyti pakanka faktinės aplinkybės, jog darbą dirba asmuo, kuris priklauso valstybės institucijos funkcinei ir organizacinei struktūrai, neatsižvelgiant į tai, ar nagrinėjamos nuostatos prasme sąvoka „valstybė“ gali apimti institucijas, kurių naudai buvo dirbamas darbas.

38. Išsiaiškinus šį klausimą yra būtina trumpai peržvelgti pagrindines Teisingumo Teismo bylas, kuriose buvo aiškinama „aplinky-

12 — Dėl priežasčių, kurias aš išdėstysiu vėliau, nemanau, kad šis apeliacinis skundas turi būti patenkintas, ir laikausi nuomonės, jog Teisingumo Teismas turi priimti galutinį sprendimą dėl šios bylos esmės.

13 — Susijusios institucijos buvo keletas nepriklausomų Ispanijos bendruomenių, o apelianto sprendime *Adam prieš Komisiją* atveju – *„Landą“*.

bės, kylančios dėl darbo kitai valstybei arba tarptautinei organizacijai", sąvoka.

39. Nors šioje srityje Teisingumo Teismas yra priėmęs tik keletą sprendimų, Pirmosios instancijos teismo praktika, kuria aš manau esant naudinga remtis, yra gausi, nors ir ne visada vienareikšmiška, atsižvelgiant į Komisijos kritiką, jog priimdamas skundžiamą sprendimą Pirmosios instancijos teismas nebuvo nuoseklus. Mano minimuose sprendimuose yra nuorodos, kurios yra naudingos i) siekiant išsiaiškinti Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje įtvirtintos taisyklės pobūdį ir pagrindinę paskirtį, taip pat ii) siekiant apibrėžti jo taikymą reglamentuojančias sąlygas.

b) Teismų praktikos analizė

i) Dėl Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje įtvirtintos taisyklės pobūdžio ir paskirties

40. Aš jau minėjau, kad savo sprendimuose aiškindamas nagrinėjamą nuostatą Pirmosios instancijos teismas ne visada buvo nuoseklus. Tai visų pirma pasakytina apie nuostatoje įtvirtintos taisyklės pobūdžio nustatymą.

41. Sprendime *Vardakas prieš Komisiją* [14] Pirmosios instancijos teismo pateikiamas Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto aiškinimas, mano nuomone, nėra paremtas nuostatos tekstu; jame nurodoma, kad antros įtraukos paskutiniame sakinyje įtvirtinta taisyklė yra *išimties išimtis*, todėl turi būti aiškinama plačiai [15]. Tame pačiame sprendime lygindamas VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose įtvirtintas taisykles [16] Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad 4 straipsnio 1 dalies a punkte įtvirtintas žodžių junginys „aplinkybes, kylančias dėl darbo kitai valstybei" „turi daug platesnę taikymo sritį" nei 4 straipsnio 1 dalies b punkte vartojamas žodžių junginys „su pareigomis <...> tarptautinėje organizacijoje", todėl atitinkamai „Pareigūnų tarnybos nuostatai buvo suformuluoti vartojant plačias sąvokas tais atvejais, kai buvo ketinama

14 — 1993 m. kovo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-4/92, Rink. p. II-357).

15 — Žr. sprendimo 34 punktą, pasviruoju šriftu pažymėta mano. Pirmosios instancijos teismas padarė šią išvadą nurodęs, kad nagrinėjama nuostata yra numatyta straipsnyje, kurį sudaro trys dalys: *taisyklė*, kuri numato, kad ekspatriacijos išmoka yra mokama pareigūnams, kurie nėra ir niekada nebuvo valstybės, kurios teritorijoje yra jų darbo vieta, piliečiai (pirma įtrauka); *išimtis*, kurioje numatyta, kad išmoka nėra mokama pareigūnui, kuris nagrinėjamu laikotarpiu nuolat gyveno ir užsiėmė savo pagrindine veikla tos valstybės teritorijoje (antra įtrauka); ir *nuo šios išimties nukrypti leidžianti nuostata*, leidžianti neatsižvelgti į aplinkybes, kylančias dėl darbo kitai valstybei arba tarptautinei organizacijai (antros įtraukos paskutinis sakinys).

16 — Pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies b punktą ekspatriacijos išmoka mokama „pareigūnams, kurie yra arba buvo valstybės, kurios teritorijoje yra jų darbo vieta, piliečiai, tačiau dešimt metų iki įsidarbinimo dėl su pareigomis valstybės tarnyboje arba tarptautinėje organizacijoje nesusijusių priežasčių nuolat gyveno tos valstybės ne europinėje teritorijoje".

suteikti pareigūnams ekspatriacijos išmoką, ir vartojant siauras sąvokas, kai buvo siekiama priešingo poveikio“ [17]. Remdamasis tuo Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad „teisės aktų leidėjas ketino suteikti ekspatriacijos išmoką dideliam asmenų ratui“ [18].

42. Tačiau sprendime *Olesen prieš Komisiją* [19] Pirmosios instancijos teismas, atvirkščiai, laikėsi nuomonės, kad „kaip ekspatriacijos išmokos mokėjimo sąlygų išimtis“ [20] Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto paskutinis sakinys turi būti aiškinamas *siaurai* [21]. Šiame sprendime Pirmosios instancijos teismas taip pat nurodė, kad ši nuostata turi būti aiškinama siaurai, kai pagal ją yra skiriama finansinė išmoka [22].

43. Turiu pripažinti, kad nė vieno iš šių dviejų požiūrių nelaikau pakankamai įtikinamais.

44. Aš nesutinku su sprendime *Vardakas prieš Komisiją* pateikiamu aiškinimu, kuris, mano nuomone, neatitinka Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotės, iš kurios akivaizdu, kad 4 straipsnio 1 dalies a punkto pirmoje ir antroje įtraukose įtvirtintos taisyklės, kuriose numatytos sąlygos (abi neigiamos), kurios turi būti kartu įvykdytos siekiant įgyti teisę gauti ekspatriacijos išmoką pagal šį straipsnį, ir jose nėra nieko, kas leistų manyti, jog tarp šių dviejų normų yra toks pats ryšys kaip tarp taisyklės ir jos išimties [23].

45. Tačiau manęs neįtikina ir požiūris, kurio Pirmosios instancijos teismas laikėsi sprendime *Olesen prieš Komisiją*.

46. Tiesą sakant, aš nesu tikras, ar taisyklė, kuri aiškinama šioje byloje, gali būti laikoma „sąlygų, kurioms esant suteikiama ekspatriacijos išmoka, išimtimi“. Visų pirma, kaip aiškiai matyti iš jos vietos tekste ir šios nuostatos įvadu esančio žodžių junginio „taikant šią nuostatą“, ši taisyklė *išimtinai* taikoma sąlygoms, nustatytoms 4 straipsnio 1 dalies a punkto antroje įtraukoje, tai yra susijusioms su pareigūnais, „kurie <...> iki įsidarbinimo <...> nuolat negyveno ir neužsiėmė savo pagrindine veikla tos valstybės

17 — 36 punktas.

18 — 37 punktas.

19 — 2005 m. birželio 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-190/03, Rink. VT, p. I-A-181 ir II-805).

20 — 47 punktas; pasviruoju šriftu pažymėta mano.

21 — Generalinis advokatas M. Darmon jau pateikė savo požiūrį išvadoje byloje *De Angelis prieš Komisiją*, kurioje priimtas 1985 m. gegužės 2 d. Sprendimas (246/83, Rink. p. 1253). Teisingumo Teismo praktikoje nagrinėjama nuostata dažnai apibrėžiama kaip „nukrypti leidžianti nuostata“.

22 — 48 punktas.

23 — Kitaip sakant, mano nuomone, ekspatriacijos išmokos suteikimą numatanti sąlyga yra ne ta faktinė aplinkybė, jog pareigūnas nėra valstybės, kurioje yra jo darbo vieta, pilietis, bet pareigūnui pradedant eiti pareigas *de facto* įvykstanti „ekspatriacija“. Toks aiškinimas patvirtinamas 4 straipsnio 1 dalies b punkte, kuriame numatyta, kad tam tikrais atvejais netgi pareigūnas, kuris yra valstybės, kurioje yra jo darbo vieta, pilietis, gali gauti ekspatriacijos išmoką.

europinėje teritorijoje" nagrinėjamu laikotarpiu. Antra, mano nuomone, ji nustato *kriterijų, taikantį* prieš jį įtvirtintą taisyklę, o ne šios taisyklės išimtį ar nukrypti nuo jos leidžiančią nuostatą [24]. Bet kuriuo atveju, jei ji gali būti apibūdinta kaip nukrypti leidžianti nuostata, ji yra susijusi vien tik su nagrinėjamo laikotarpio apskaičiavimo metodika šios taisyklės taikymo tikslais, o ne su joje įtvirtinta sąlyga, nes šią sąlygą bet kuriuo atveju turi įvykdyti ir asmenys, kurie, nors ir dirbę valstybei ar tarptautinei organizacijai, turi teisę, kad į tam tikrus jų darbo laikotarpius nebūtų atsižvelgiama [25].

47. Kita vertus (nesigilinant į kitoje srityje [26] Teisingumo Teismo suformuluoto principo, numatančio, kad Bendrijos teisės nuostatos, reglamentuojančios finansinių išmokų mokėjimą iš Bendrijos lėšų, turi būti aiškinamos griežtai, perkėlimo į viešosios tarnybos sferą tikslus [27]), mano nuomone, reikia pažymėti, jog Pirmosios instancijos teismo rėmimasis griežtu analizuojamos nuostatos aiškinimu daugiausia turi būti vertinamas kaip neleidžiantis taikyti analoginio aiškinimo metodo, ir jokiu būdu juo negali būti grindžiamas šios taisyklės aiškinimas, keičiantis taisyklės taikymo sritį priešpriešinant ją joje numatytai nuostatai arba ribojant „įprastą" jos taikymo sritį.

48. Tačiau, kiek tai yra susiję su Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje įtvirtintos taisyklės pagrindine paskirtimi ir, apskritai kalbant, su ekspatriacijos išmokos institutu, Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo praktika nustato aiškias taisykles.

49. Teisingumo Teismas ir Pirmosios instancijos teismas ne kartą nusprendė, kad

24 — Tam, kad galėtume laikyti, jog dvi nuostatas sieja ryšys „bendra nuostata – išimtinė nuostata" arba „nuostata, nuo kurios nukrypstama – nukrypti leidžianti nuostata", yra būtina, kad išimtinės nuostatos ir nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas būtų susietas su tam tikromis situacijomis, kurias, nesant šių nuostatų, reglamentuotų bendra nuostata arba nuostata, nuo kurios nukrypstama, su kitokiu poveikiu negu tas, kurį bendra nuostata ar nuostata, nuo kurios nukrypstama, sieja su tokiomis situacijomis. Šiuo atveju nuostatoje, laikomoje bendra nuostata ar nuostata, nuo kurios nukrypstama, numatyta, kad pareigūnas, kuris nagrinėjamu laikotarpiu nuolat gyveno ar užsiėmė savo pagrindine veikla valstybėje, kurioje yra jo darbo vieta (aplinkybių aprašymas), neturi teisės gauti ekspatriacijos išmokos (poveikis). Tai, kas laikoma išimtimi ar nukrypti leidžiančia nuostata, numato, kad į su darbu kitai valstybei susijusias aplinkybes (situacijos aprašymas) nebus atsižvelgiama (poveikis). Pastarosios nuostatos poveikis nėra pašalinimas iš pirmesnės nuostatos taikymo srities bet kokios jos apimamos situacijos, reglamentuojant ją kitaip: pareigūnas, kuris nagrinėjamu laikotarpiu dirbo kitai valstybei, neturi teisės *automatiškai* gauti ekspatriacijos išmokos (kaip būtų tuo atveju, jei išimtinė nuostata tokią situaciją pašalintų iš bendros nuostatos ar nuostatos, nuo kurios nukrypstama, taikymo srities), tačiau tik turi teisę, kad nagrinėjamo laikotarpio apskaičiavimo tikslais *nebūtų atsižvelgiama* į laiką, kai jis dirbo tą darbą. Mano nuomone, tai leidžia daryti išvadą, kad nagrinėjamoje nuostatoje neįtvirtinta 4 straipsnio 1 dalies a punkto antroje įtraukoje numatyta išimtis ar nukrypti leidžianti nuostata, tačiau tik numatytas tos sąlygos *įgyvendinimo kriterijus*.

25 — Šiuo klausimu žr. 1988 m. gegužės 31 d. Sprendimą *Nuñez prieš Komisiją* (211/87, Rink. p. 2791).

26 — Finansinės išmokos bendros žemės ūkio politikos srityje.

27 — Požiūris, kurio Pirmosios instancijos teismas metodiškai laikosi nuo tada, kai 1990 m. kovo 8 d. priėmė Sprendimą *Schwedler prieš Parlamentą* (T-41/89, Rink. p. II-79) (žr., be kita ko, sprendimo *Olesen prieš Komisiją* 48 punkte nurodytą teismo praktiką). Savo išvadoje apeliaciniame procese dėl minėto sprendimo *Schwedler prieš Parlamentą* generalinis advokatas G. Tesauro kritikavo pagrindus, kuriais remdamasis Pirmosios instancijos teismas priėmė sprendimą šiuo klausimu (žr. generalinio advokato išvadą byloje *Schwedler prieš Parlamentą*, C-132/90 P, kurioje priimtas 1991 m. lapkričio 28 d. Sprendimas, Rink. p. I-5745).

„ekspatriacijos išmokos tikslas yra atlyginti pareigūnui papildomas išlaidas ir nepatogumus, susijusius su pradėjimu dirbti nuolatinį darbą valstybėje, su kuria iki darbo pradžios jis nebuvo sukūręs ilgalaikių ryšių“ [28].

50. Nusistovėjusioje Bendrijos teismų praktikoje įtvirtinta, kad Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje įtvirtintos taisyklės pagrindinė paskirtis yra nenubausti pareigūnų, kurie persikėlė gyventi į valstybę, kurioje yra jų darbas, tam, kad galėtų dirbti kitai valstybei ar tarptautinei organizacijai [29], nesuteikiant jiems ekspatriacijos išmokos, nes tokių pareigūnų negalima laikyti „užmezgusiais ilgalaikius ryšius su darbo vietos valstybe dėl laikino jų paskyrimo į tą valstybę“ [30].

51. Todėl panašu, kad nagrinėjamoje nuostatoje įtvirtinta taisyklė, numatanti, jog galima neatsižvelgti į tam tikrus laikotarpius, yra grindžiama prielaida, kad pats darbo kitai valstybei ar tarptautinei organizacijai faktas savaime nesukuria ilgalaikių ryšių tarp suinteresuotojo asmens ir darbo vietos valstybės [31].

52. Kaip tokia prielaida gali būti pateisinta?

53. Kadangi Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo praktikoje atsakymas į šį klausimą nepateikiamas, galimi keletas atsakymo variantų.

54. Pirmas pateisinimas gali būti siejamas su iš patirties žinoma aplinkybe, kad darbas užsienyje kitai valstybei nei darbo vietos valstybė arba tarptautinei organizacijai paprastai yra laikino pobūdžio: valstybės diplomatinio korpuso narių ir tarptautinės organizacijos pareigūnų lengvai gali būti prašoma pakeisti darbo vietą, todėl jie nėra suinteresuoti kurti ilgalaikių ryšių su darbo vietos valstybe.

55. Antras šios prielaidos paaiškinimas gali būti grindžiamas ypatingu darbo tarptautinėje organizacijoje ir užsienyje įsikūrusiose

28 — Žr., be kita ko, 1975 m. vasario 20 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Airola prieš Komisiją* (21/74, Rink. p. 221, 8 punktas); 1984 m. spalio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Witte prieš Parlamentą* (188/83, Rink. p. 3465, 8 punktas); 1985 m. gegužės 2 d. Teisingumo teismo sprendimą *De Angelis prieš Komisiją* (246/83, Rink. p. 1253, 13 punktas) ir 1987 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimą *von Neuhoff von der Ley prieš Komisiją* (61/85, Rink. p. 2853, 7 punktas); taip pat 1999 m. rugsėjo 28 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *J prieš Komisiją* (T-28/98, Rink. VT, p. I-A-185 ir II-973, 32 punktas); 2000 m. balandžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Reichert prieš Parlamentą* (T-18/98, Rink. VT, p. I-A-73 ir II-309, 25 punktas) ir minėtą Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Olesen prieš Komisiją* (44 punktas).

29 — Šios išvados 25 išnašoje minėtas sprendimas *Nuñez prieš Komisiją*.

30 — 1981 m. sausio 15 d. Sprendimas *Vutera prieš Komisiją* (1322/79, Rink. p. 127, 8 punktas); minėtas sprendimas *De Angelis prieš Komisiją* (13 punktas) ir 2002 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *Nevin prieš Komisiją* (T-127/00, Rink. VT, p. I-A-149 ir II-781, 50 punktas).

31 — Tokia pat prielaida, nors ir su priešingu poveikiu, yra grindžiama 4 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtinta nuostata. Žr. 2000 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Lemaître prieš Komisiją* (T-317/99, Rink. VT, p. I-A-191 ir II-867, 59 punktas).

valstybės institucijose aplinkos pobūdžiu. Kadangi darbas dažnai atlieka pagrindinį vaidmenį fiziniam asmeniui integruojantis į visuomenę, tai, kad su asmeniu kartu daugiausia dirba asmenys, kurie, viena vertus, nėra nuolatiniai darbo vietos valstybės gyventojai ir, antra vertus, nėra šios valstybės piliečiai, gali sudaryti sunkumų kuriant ilgalaikius socialinius ryšius, kurie leistų visiškai integruotis į šios valstybės visuomenę.

56. Būtinybė išlaikyti Bendrijos institucijų gebėjimą samdyti darbuotojus ir jų patraukluma kitų valstybių nei darbo vietos valstybė piliečiams taip pat turėjo įtakos taisyklės, numatančios neatsižvelgimą į tam tikrus laikotarpius, tikslams. Tai visų pirma yra teisinga, kai ši taisyklė taikoma su darbu tarptautinei organizacijai susijusioms aplinkybėms, siekiant, kad fiziniai asmenys nebūtų atbaidomi nuo laikinų pareigybių užėmimo Bendrijos institucijose, taip pat siekiant užtikrinti, kad laikinose pareigose dirbę fiziniai asmenys būtų suinteresuoti institucijose užimti nuolatines pareigas.

57. Galiausiai aš turiu atsakyti į klausimą, ar pirmiau nurodytos aplinkybės tinkamai paaiškina prezumpciją, kuria grindžiama nagrinėjama taisyklė, ar vis dėlto privilegijų valstybių ir tarptautinių organizacijų atžvilgiu nustatymas nėra jos pagrindinis tikslas, nes joje numatytos specialios nuostatos (dėl nagrinėjamo laikotarpio apskaičiavimo metodikos) dėl asmenų, kurie dirbo valstybių ir tarptautinių organizacijų institucijose, ir ja siekiama panaikinti kliūtis valstybių ir tarptautinių organizacijų darbuotojų judėjimui. Visų pirma yra akivaizdu, kad pirmiau nurodytų pateisinimų nepakanka (nes jais patvirtinama nesiintegravimo į darbo vietos valstybę prezumpcija), kai tai yra susiję su nagrinėjamose nuostatose apibrėžtomis aplinkybėmis ir su aplinkybėmis, susijusiomis su darbu užsienyje kitose institucijose nei valstybės ar tarptautinės organizacijos (nepaisant to, kaip būtų aiškinamos šios sąvokos) [32].

ii) Dėl Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje įtvirtintos taisyklės taikymo sąlygų

— Teismų praktikos apžvalga

58. Kadangi, sutikdamas su Komisijos nuomone, aš taip pat manau, jog, siekiant

32 — Šiuo atžvilgiu verta pažymėti, kad 2004 m. gruodžio 13 d. Sprendime *E prieš Komisiją* (T-251/02, Rink. VT, p. I-A-359 ir II-1643) Pirmosios instancijos teismas atmetė prieštaravimą dėl Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutinio sakinio teisėtumo, kuris buvo grindžiamas tariamu šios nuostatos nesuderinamumu su nediskriminavimo principu. Ieškovė tvirtino, jog jai turi būti taikoma taisyklė dėl neatsižvelgimo į tam tikrus laikotarpius, nes Anglijos advokatų kontora, kurioje ji dirbo, dalį nagrinėjamo laikotarpio buvo išsiuntusi ją dirbti į savo Briuselio biurą, ir ji nesukūrė ilgalaikių ryšių su Belgija.

užtikrinti nuoseklumą, nagrinėjamoje nuostatoje įtvirtintų sąlygų įvykdymo klausimas abiejų šioje nuostatoje numatytų aplinkybių („darbas kitai valstybei" ir „darbas tarptautinei organizacijai") atveju turi būti sprendžiamas laikantis vienodų kriterijų, toliau pateikiama apžvalga apima sprendimus, susijusius su viena iš pirmiau nurodytų situacijų, jų neišskiriant [33].

59. Kiek tai yra susiję su nagrinėjamos nuostatos taikymo sąlygomis, susijusiomis su konkrečiu fiziniu asmeniu, Teisingumo Teismas sprendime *De Angelis prieš Komisiją* [34] aiškiai nurodė, kad nagrinėjama nuostata taikoma tik sąlygoms, „susijusioms su *paties* tarnybą institucijose pradedančio *pareigūno* [35] atliktu darbu", ir negali būti taikoma pareigūnui, kuris darbo vietos valstybėje gyveno todėl, kad atvyko į šią valstybę kartu su savo sutuoktiniu, dėl teisinių įsipareigojimų perkeltu į šią šalį dirbti Bendrijų tarnybose.

60. Kiek tai yra susiję su materialinėmis sąlygomis, visų pirma yra būtina atkreipti dėmesį į sprendimą *Lo Giudice prieš Parlamentą* [36], kurį Komisija keletą kartų nurodė savo pareiškimuose. Šiame sprendime Pirmosios instancijos teismas pirmą kartą laikėsi nuomonės, jog tam, kad nagrinėjamos nuostatos būtų taikomos, turi būti tiesioginis teisinis ryšys tarp pareigūno ir atitinkamos tarptautinės organizacijos. Byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, ieškovas, iki jį priimant dirbti pareigūnu Europos Parlamente, teikė su kompiuteriais susijusias konsultacines paslaugas Komisijai ir Europos Parlamentui pagal sutartį, sudarytą tarp šių institucijų ir bendrovių, kuriose jis dirbo. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad ieškovas „nebuvo tiesiogiai įdarbintas Bendrijos institucijos pagal sutartį ar kokia kita forma, kaip tai yra numatyta Europos bendrijų pareigūnams taikomose taisyklėse ar kitose Bendrijos taisyklėse", ir todėl šiuo atveju nebuvo „jokių tiesioginių darbo santykių su atitinkama institucija ir atitinkamai ieškovas neturėjo paklusti šių institucijų duodamiems nurodymams" [37]. Sprendimo 36 punkte Pirmosios instancijos teismas plačiau nurodė, jog tam, kad būtų taikoma taisyklė dėl neatsižvelgimo į atitinkamus laikotarpius, „susijęs asmuo turi būti turėjęs *bent jau tiesioginius teisinius ryšius* su atitinkama institucija" [38].

61. Sprendime *Diamantaras prieš Komisiją* [39] Pirmosios instancijos teismas, kurio

33 — Taip pat būtina aiškiai nurodyti, kad, remiantis pirmiau pateiktu paaiškinimu dėl šio apeliacinio skundo dalyko, tai, kaip Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo praktikoje šios nuostatos taikymo tikslais apibrėžiama sąvoka „valstybė" ir „tarptautinė organizacija", nepatenka į šioje išvadoje pateikiamos analizės sritį.

34 — Minėtas šios išvados 21 išnašoje, 14 punktas.

35 — Pasviruoju šriftu pažymėta mano.

36 — Minėtas šios išvados 10 išnašoje.

37 — 34 punktas. Neoficialus sprendimo teksto prancūzų kalba vertimas.

38 — Neoficialus sprendimo teksto prancūzų kalba vertimas; pasviruoju šriftu pažymėta mano. Pirmosios instancijos teismo nuomone, „šio pobūdžio aiškinimas yra labiau suderinamas su institucijų turima autonomija dėl savo darbo vidaus struktūros, o tai joms suteikia galimybę, naudojantis viešųjų pirkimų procedūromis, pasiūlyti į jų hierarchinę struktūrą nepatenkantiems tretiesiems asmenims siūlyti savo paslaugas siekiant užtikrinti konkrečių užduočių įgyvendinimą".

39 — 1995 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-72/94, Rink. VT, p. I-A-285 ir II-865, 52 punktas).

buvo prašoma priimti sprendimą dėl neatsižvelgimo į laikotarpį, kai ieškovas, kaip savarankiškai dirbantis asmuo, dirbo Komisijos konsultantu, nusprendė, kad nagrinėjama nuostata yra susijusi ne tik su valstybės *pareigūnais* ar *asmenimis, kurie buvo* tarptautinės organizacijos *personalo nariai.* Kadangi nepriklausomo Komisijos konsultanto statusas reiškia tiesioginį teisinį ryšį tarp šios institucijos ir ieškovo, Pirmosios instancijos teismo nuomone, toks ryšys laikytinas aplinkybe, kai pagal nagrinėjamą nuostatą yra dirbama tarptautinei organizacijai.

62. Sprendime *Liaskou prieš Tarybą* [40] institucija atsakovė tvirtino, kad tarp ieškovės ir Komisijos, kurioje ieškovė kurį laiką buvo stažuotoja, nebuvo sutartimi ar įstatymu nustatytų darbo santykių; stažuotės laikotarpio klasifikavimas ir buvo ginčo dalykas. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad stažuotės laikotarpiu ieškovė dirbo Komisijoje ir už tai gavo atlyginimą, taip pat kad jos *santykių* su šia institucija *teisinio pobūdžio* negalima neigti vien todėl, kad nebuvo sudaryta jokia *sutartis.* Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad ieškovės stažuotė turi būti laikoma aplinkybe, susijusia su darbu tarptautinei organizacijai, kaip tai yra numatyta Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje.

63. 2002 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *Nevin prieš Komisiją* [41] Pirmosios instancijos teismas vėl nagrinėjo tiesioginio teisinio ryšio sąvoką ir tai, kiek, siekiant nustatyti, jog toks ryšys egzistavo, yra svarbu tai, jog pareigūnas privalėjo paklusti tarptautinės organizacijos hierarchinei valdžiai. Šioje byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas, prieš pradėdamas dirbti Komisijoje, ieškovas dirbo šioje institucijoje, be kita ko, kaip laikinas darbuotojas. Nustatęs, kad tarp ieškovo ir Komisijos neegzistavo darbo santykiai [42] ir atitinkamai kad tarp jų nebuvo tiesioginio teisinio ryšio, kaip apibrėžta sprendimo *Lo Giudice prieš Parlamentą* [43] 34 punkte, Pirmosios instancijos teismas nagrinėjo, ar įrodymai, kuriais rėmėsi ieškovas, gali būti laikytini tiesioginiu teisiniu ryšiu netgi tuo atveju, jei nėra darbo santykių [44]. Tarp įrodymų, kuriuos analizavo Pirmosios instancijos teismas, buvo ta faktinė aplinkybė,

40 — 2001 m. gegužės 3 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-60/00, Rink. VT, p. I-A-107 ir II-489, 49 punktas).

41 — Minėtas šios išvados 9 išnašoje.

42 — Pirmosios instancijos teismas padarė šią išvadą pagal Belgijos teisę įvertinęs tarp laikino įdarbinimo agentūros, laikino darbuotojo ir to, kam buvo skirtas darbas, egzistavusius santykius (žr. 53–57 punktus).

43 — Žr. šios išvados 60 punktą.

44 — Taip pat ir paklusimas hierarchinei valdžiai, kuris vėliau tekste nurodomas kaip įrodymas, kad tarp ieškovo ir Komisijos egzistavo tiesioginis teisinis ryšys, visų pirma: laikinam darbui priimto darbuotojo teisinė pareiga darbdaviui; keletas formalių aspektų, susijusių su sutartimi tarp ieškovo ir laikino įdarbinimo agentūros, ir dokumentai, kuriuos pastaroji išdavė ieškovui; tam tikros darbuotojų privilegijos, kurias Komisija privalėjo teikti pagal bendrąsias sąlygas, pridėtas prie sutarties tarp Komisijos ir laikino įdarbinimo agentūros; taip pat tai, kad Komisija patvirtino darbuotojo paskyrimą.

kad dirbdamas savo darbą ieškovas nurodymus gaudavo tik iš Komisijos. Šią aplinkybę Pirmosios instancijos teismas pripažino visiškai suderinamą su laikinu darbo pobūdžiu, kai darbo santykiai, o kartu ir pavaldumo santykiai, egzistuoja tik tarp laikino įdarbinimo agentūros; vykdydamas Komisijos nurodymus, ieškovas vykdė įsipareigojimus, kuriuos buvo prisiėmusi laikino įdarbinimo agentūra, jo darbdavė, o tokių nurodymų nevykdymas sukeldavo teisinių pasekmių tik jo sutartinių santykių su šia agentūra atžvilgiu. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad „nors ta faktinė aplinkybė, jog ieškovas teisiškai privalėjo paklusti Komisijos duodamiems nurodymams, skiria šią bylą nuo situacijos, kuri nagrinėta byloje *Lo Giudice prieš Parlamentą* <...>, vis dėlto, kaip ir pastarojoje byloje, tarp šalių nebuvo tiesioginių teisinių ryšių, kurie leistų taikyti išimtį, numatytą Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo (4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutiniame sakinyje)“ [45].

64. Atrodo, kad tiesioginio teisinio ryšio, kaip jis apibrėžiamas pirmiau minėtoje Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo praktikoje, taip pat reikalaujama ir tais atvejais, kai Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto (antros) įtraukos paskutiniame sakinyje numatyta išimtis taikytina aplinkybėms, susijusioms su „darbu kitai valstybei“.

65. Šios išvados 42 punkte minėtame sprendime *Olesen prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas, norėdamas pagrįsti nagrinėjamos nuostatos aiškinimą siaurai, rėmėsi sprendimais *Lo Giudice prieš Parlamentą*, *Diamantaras prieš Komisiją* ir *Nevin prieš Komisiją* net ir tuo atveju, kai byla buvo susijusi su darbu valstybei. Pirmosios instancijos teismas, nors konkrečiai nenurodęs, kad pirmiau minėtuose sprendimuose nurodytą tiesioginio teisinio ryšio kriterijų yra būtina taikyti taip pat ir esant šioms aplinkybėms, nusprendė, jog „nebūtų nuoseklu, jei toje pačioje nuostatoje būtų numatytos dvi viena kitai prieštaraujančios nuostatos, kitaip sakant, siaurai aiškinti „darbą tarptautinei organizacijai“ ir plačiai aiškinti „darbą kitai valstybei“ [46].

66. Tačiau sprendime *Recalde Langarica prieš Komisiją* [47] Pirmosios instancijos teismas konkrečiai taikė tiesioginio teisinio ryšio kriterijų ir nusprendė, kad šioje byloje tarp ieškovo, kuris pagal Ispanijos teisę dirbo vienoje Ispanijos akcinėje bendrovėje, ir Ispanijos valstybės neegzistuoja tiesioginis teisinis ryšys. Pirmosios instancijos teismas iš esmės nusprendė, kad tarp Ispanijos valstybės ir ieškovo *sutartinių santykių nėra*, remdamasis ta faktine aplinkybe, kad Baskų autonominė bendruomenė buvo vienintelis šios bendrovės akcininkas, todėl tarp šios

45 — 65 punktas. Neoficialus sprendimo teksto prancūzų kalba vertimas.

46 — 50 punktas. Neoficialus sprendimo teksto prancūzų kalba vertimas.

47 — 2005 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas (T-283/03, Rink. VT, p. I-A-235 ir II-1075, 166 punktas).

institucijos ir ieškovo ir, *a fortiori*, tarp ieškovo ir Ispanijos Karalystės egzistavo tik *netiesioginis* teisinis ryšys [48].

69. Prieš pateikdamas savo analizę aš manau, kad būtų naudinga nurodyti priežastis, dėl kurių negaliu sutikti su Komisijos pateikta Pirmosios instancijos teismo praktikos analize.

— Analizė

67. Atsižvelgiant į pirmiau pateiktą analizę, akivaizdu, kad „tiesioginio teisinio ryšio" sąvoka, kuria savo pareiškimuose remiasi Komisija, yra suformuluota Pirmosios instancijos teismo praktikoje.

70. Visų pirma yra būtina pabrėžti, jog tam, kad būtų nustatyta, kad egzistuoja tiesioginis teisinis ryšys, reikalingas norint pritaikyti taisyklę dėl neatsižvelgimo į tam tikrus laikotarpius, Pirmosios instancijos teismas nereikalauja, kad darbą atliekantis asmuo būtų *valstybės darbuotojas* ar tarptautinės organizacijos personalo narys [49]. Kitaip tariant, valstybė ar tarptautinė organizacija nebūtinai turi būti įgijusi suinteresuotojo asmens darbdavio statusą.

68. Savo apeliacinį skundą Komisija, be kita ko, grindžia tuo, jog skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas nesilaikė savo praktikos, nes nenustatė, ar šiuo atveju egzistavo tiesioginis teisinis ryšys. Komisija taip pat nurodo, jog remiantis pirmiau minėta Pirmosios instancijos teismo praktika, „tiesioginis teisinis ryšys" turi būti aiškinamas kaip reiškiantis sutartinį arba įstatyminį ryšį. Galiausiai Komisija tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas taikė kriterijų (pavaldumo hierarchinei valdžiai kriterijus), kuris pirmiau minėtame sprendime *Nevin prieš Komisiją* buvo pripažintas netinkamas siekiant nustatyti, ar egzistuoja tiesioginis teisinis ryšys.

71. Antra, reikia pabrėžti, kad Pirmosios instancijos teismas vartojo žodžių junginį „tiesioginis teisinis ryšys", o ne „tiesioginis sutartinis įsipareigojimas". Aš nemanau, kad šis pasirinkimas viso labo atspindi terminologinį reikalavimą, kuris buvo taikomas tik dėl poreikio apimti aplinkybes, kurioms esant suinteresuotojo asmens ir valstybės ar tarptautinės organizacijos santykiai yra ne sutartiniai, bet įstatyminiai; dėl tos priežasties, mano manymu, galima būtų daryti išvadą, jog Pirmosios instancijos teismo praktikoje minimas ryšys *nebūtinai turi būti sutartinis*. Be to, aiškinimas, jog, nesant tiesioginio sutartinio ryšio, tiesioginio teisinio ryšio sąlyga yra įvykdoma vien todėl, kad egzistuoja teisinis ryšys, kuris yra labiau

48 — Žr. 167 ir 168 punktus. Tiesioginio teisinio ryšio kriterijus taip pat nurodomas sprendimuose, dėl kurių pateikti apeliaciniai skundai laukia svarstymo šios išvados 35 punkte nurodytose bylose.

49 — Žr. sprendimus *Diamantaras prieš Komisiją* ir *Liaskou prieš Tarybą* (minėti šios išvados atitinkamai 39 ir 40 išnašose).

panašus į sutartinį ryšį, man neatrodo logiškas. Tiesą sakant, pirmiau minėtame sprendime *Liaskou prieš Tarybą* Pirmosios instancijos teismas laikėsi nuomonės, kad toks ryšys egzistavo santykiuose su stažuotoju. Pirmiau minėtame sprendime *Lo Giudice prieš Parlamentą* Pirmosios instancijos teismas taip pat pripažino, kad reikalaujamas ryšys neturi būti toks stiprus kaip sutartinis ryšys, nes, sprendimo 34 punkte nustatęs, jog ieškovas sutartiniais santykiais buvo susijęs tik su trečiosiomis šalimis esančiomis bendrovėmis, paskesniame 36 punkte jis konstatavo, jog Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antra įtrauka reikalauja, kad „suinteresuotasis pareigūnas būtų turėjęs tiesioginių teisinių ryšių *bent jau* su atitinkama institucija".

72. Taigi, priešingai nei teigia Komisija, nors yra tiesa, kad tarp suinteresuotojo asmens ir valstybės arba tarptautinės organizacijos egzistuojant sutartiniams ar įstatyminiams santykiams, tai savaime reiškia, kad, remiantis Pirmosios instancijos teismo praktika, galima daryti išvadą, jog egzistuoja tiesioginis teisinis ryšys, vis dėlto iš minėtos teismo praktikos negalima daryti išvados, kad tokiems santykiams neegzistuojant, dėl tos vienintelės priežasties neegzistuoja ir toks ryšys.

73. Trečia, aš manau, kad sprendimuose *Lo Giudice prieš Parlamentą* ir *Nevin prieš Komisiją* pateikiant nuorodą į tai, ar suinteresuotasis asmuo privalo paklusti valstybės institucijos ar tarptautinės organizacijos nurodymams [50], iš tiesų yra daroma nuoroda į konkretesnę sąlygą nei paklusimas hierarchinei valdžiai, t. y. situaciją, kurioje suinteresuotasis asmuo turi laikytis teisinių įsipareigojimų, pagal kuriuos jis, kiek tai yra susiję su darbo atlikimu, privalo paklusti to, kam skirtas darbas, administracinei ir hierarchinei valdžiai. Dėl šios priežasties aš nesutinku su Komisijos argumentu, kad teismo praktikoje šis veiksnys buvo pripažintas nereikšmingas. Atvirkščiai, sprendime *Lo Giudice prieš Parlamentą* šis veiksnys laikomas itin svarbiu [51] siekiant nustatyti, ar egzistuoja tiesioginis teisinis ryšys tarp ieškovo ir Bendrijos institucijos. Nors teisinga yra tai, kad šio veiksnio svarba buvo iš naujo įvertinta sprendime *Nevin prieš Komisiją*, mano manymu, šis sprendimas neleidžia daryti išvados, kad Pirmosios instancijos teismas norėjo nepripažinti šio veiksnio reikšmės tokiam įvertinimui [52].

74. Galiausiai, mano manymu, iš pirmiau minėtos Pirmosios instancijos teismo praktikos galima daryti išvadą, jog, kaip teisingai nurodė atsakovė ir priešingai tam, ką siekia įrodyti Komisija, tai, ar tarp suinteresuotojo asmens ir atitinkamos valstybės ar tarptautinės organizacijos egzistuoja tiesioginis teisinis ryšys, turi būti nustatoma atsižvelgus į *visus iš anksto nenustatytus veiksnius*, kiekvienu atveju įvertinant šių veiksnių kaip

50 — Žr. šios išvados 68 ir 71 punktus.

51 — Žr. sprendimo 34 punktą.

52 — Pirmosios instancijos teismas aiškiai nurodė, kad savaime šis veiksnys nesukuria tiesioginio teisinio ryšio (o tuo atveju, jei jo nėra – nepanaikina tiesioginio teisinio ryšio egzistavimo galimybės).

įrodymų, patvirtinančių, kad egzistuoja atitinkamas ryšys, atsižvelgiant į kiekvienos konkrečios bylos ypatybes, tinkamumą.

75. Dabar įvertinsiu, ar Komisijos pateikta kritika, kuria ji grindžia savo apeliacinį skundą, yra pagrįsta.

c) Dėl numanomo Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutinio sakinio pažeidimo

76. Teisingumo Teismas dar neturėjo galimybės priimti sprendimo dėl tiesioginio teisinio ryšio sąvokos, kurią suformulavo Pirmosios instancijos teismas.

77. Šioje byloje Teisingumo Teismas gali tiesiog peržiūrėti, ar Pirmosios instancijos teismas priėmė teisingą sprendimą, atsižvelgdamas į apeliantės padėtį, arba, apskritai kalbant, atsakyti į šalių jam pateiktą aiškinimo klausimą.

78. Aš manau, kad pastarojoje byloje „tiesioginio teisinio ryšio" sąvoka, kaip ji apibrėžiama Pirmosios instancijos teismo praktikoje (nemėginant atsakyti į klausimą, ar ši sąvoka buvo teisingai taikoma konkrečiose bylose, kuriose, mano manymu, buvo laikomasi pernelyg formalaus požiūrio), gali būti laikoma tinkamu kriterijumi, kuriuo remiantis mėginama atsakyti į klausimą, ar pareigūno veikla, kuria jis užsiėmė prieš pradėdamas dirbti Bendrijoje, patenka į „darbo kitai valstybei arba tarptautinei organizacijai" sąvoką pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antros įtraukos paskutinį sakinį.

79. Kitaip tariant, aš sutinku su Pirmosios instancijos teismo nuomone, kad šios nuostatos taikymo sąlyga yra teisinio, o ne paprasčiausiai *de facto* ryšio egzistavimas, dėl kurio valstybei (arba tarptautinei organizacijai) dirbantis asmuo turi *tiesioginį* ryšį su tuo, kam buvo skirtas darbas. Aš taip pat laikausi nuomonės, kad šis ryšys nebūtinai turi būti susijęs su dviejų šalių sutartiniais ar įstatyminiais santykiais, bet taip pat gali kilti dėl kitų jų santykius apibūdinančių veiksnių.

80. Dėl šios priežasties yra būtina įvertinti, ar Pirmosios instancijos teismo nustatytų veiksnių, siejančių atsakovę ir Austrijos Respubliką, pakanka, kad egzistuotų toks ryšys.

81. Dėl to pirmiausia reikėtų pažymėti, kad Komisija visiškai neneigia, kad „valstybės"

sąvoka apima nuolatines atstovybes, ir to negalima rimtai užginčyti.

82. Kaip ir diplomatinių misijų [53], nuolatinių atstovybių paskirtis yra atstovauti nacionaliniams interesams ir juos ginti. Nuolatinės atstovybės, kurias valstybės narės steigia savo iniciatyva, veikia kaip valstybes nares ir Bendrijos institucijas siejantys (visų pirma per nuolatinių atstovų komitetų (COREPER) veiklą) organai. Laikui bėgant atsiradus poreikiui atstovauti įvairioms į Bendrijos veiklą įsijungusioms institucijoms, nuolatinės atstovybės tapo vis sudėtingesnėmis organizacijomis, atspindinčiomis įvairius jas įsteigusių valstybių struktūrų modelius. Nors jų funkcijos yra tokios pačios ir iš esmės jos yra sukurtos pagal tą patį modelį, darbo organizavimas skirtingų valstybių narių nuolatinėse atstovybėse ir jų veikla skiriasi, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės ypatybes, praktiką ir prioritetus. Pavyzdžiui, įdarbintų pareigūnų ir ekspertų skaičius ir patirtis priklauso nuo su skirtingų nacionalinių valdžios institucijų veikla susijusių poreikių.

83. Tam, kad šioje byloje būtų galima taikyti Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatytą taisyklę dėl neatsižvelgimo į tam tikrus laikotarpius, nėra būtina įvertinti nuolatinės atstovybės kilmės, pobūdžio ir konteksto, kuriame ji vykdo savo veiklą, o tik pakanka nurodyti, kad, atsižvelgiant į nuolatinių atstovybių teisinį pobūdį, darbas jose, kaip ir darbas ambasadose, turi būti pripažįstamas darbu ją įsteigusiai valstybei.

84. Kaip jau minėjau, Komisija neneigia šios išvados, tačiau ginčija tai, kad atsakovės darbas Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje gali būti laikomas darbu „Austrijos Respublikai". Konkrečiai kalbant, Komisijos nuomone, skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas (remdamasis tuo, kad atsakovė priklausė Austrijos Respublikos nuolatinės atstovybės funkcinei ir (arba) organizacinei struktūrai) taikė išimtinai formalų kriterijų ir neatliko išsamios analizės, kurią atlikęs jis būtų padaręs išvadą, jog neegzistuoja tiesioginis teisinis ryšys, kuris pagal Pirmosios instancijos teismo praktiką yra būtina sąlyga norint taikyti taisyklę dėl neatsižvelgimo į atitinkamus laikotarpius.

85. Aš nesutinku su Komisijos požiūriu.

86. Visų pirma noriu pabrėžti, kad, remiantis pirmiau pateikta analize, Komisijos nurodytas tiesioginis teisinis ryšys atliekant bendrą vertinimą gali atsirasti iš įvairių

53 — Dėl taisyklės taikymo neatsižvelgimui į darbo ambasadose laikotarpius žr. 1989 m. spalio 10 d. Sprendimą *Atala-Palmerini prieš Komisiją* (201/88, Rink. p. 3109) ir minėtą sprendimą *Nuñez prieš Komisiją*. Taip pat žr. minėtą Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Olesen prieš Komisiją* (40 punktas).

veiksnių, kuriuos reikia nustatyti atsižvelgiant į konkretų atvejį.

87. Antra, priešingai nei mano Komisija, siekiant taikyti taisyklę dėl neatsižvelgimo į tam tikrus laikotarpius, nėra būtina, kad tam tikras darbas būtų atliekamas egzistuojant sutartiniams ar įstatyminiams tiesioginiams teisiniams santykiams tarp darbą atliekančio asmens ir darbdavio.

88. Trečia, aš manau, kad skundžiamo sprendimo 36 punkte minėti įrodymai, visų pirma ta faktinė aplinkybė, kad atsakovė priklausė Austrijos Respublikos nuolatinės atstovybės organizacinei struktūrai ir turėjo tokį patį statusą kaip ir kiti šioje nuolatinėje atstovybėje dirbantys pareigūnai, visiškai patvirtina išvadą, jog ji dirbo Austrijos Respublikai, kaip numatyta Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antroje įtraukoje.

89. Tai, kad atsakovė faktiškai dirbo Austrijos Respublikos nuolatinėje atstovybėje veikiančioms nevyriausybinėms institucijoms, neturi poveikio, kiek tai yra susiję su nagrinėjamos nuostatos taikymu, tarp jos, kaip Austrijos Respublikos nuolatinės atstovybės technines ir administracines paslaugas teikiančio personalo narės (tokį jos statusą patvirtino Pirmosios instancijos teismas), ir šios valstybės narės egzistavusiam teisiniam ryšiui [54]. Todėl reikia atsižvelgti į tai, kad su nuolatinės atstovybės vidine struktūra susijusius klausimus sprendžia ją įsteigusi valstybė narė. Valstybė narė turi nustatyti, kokie organai priklausys nuolatinei atstovybei, taip pat kokius viešuosius interesus turi skatinti įvairūs šios atstovybės skyriai santykiuose su Bendrijos institucijomis.

90. Aš taip pat sutinku su Pirmosios instancijos teismu, jog nustačius reikalavimą, kad tokiose situacijose kaip nagrinėjamoji šioje byloje Bendrijos institucijos atliktų išsamią pareigūno nuolatinėje atstovybėje vykdytų funkcijų analizę, pernelyg ir nepagrįstai brangus taptų vertinimas, ar egzistuoja sąlygos, būtinos Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a punkto antroje įtraukoje įtvirtintos nuostatos taikymui, taikant objektyvius ir lengvai suprantamus kriterijus.

91. Galų gale reikia pažymėti, jog, priešingai nei tvirtina Komisija, Pirmosios instancijos

54 — Mano nuomone, šis statusas yra pagrindinis skirtumas tarp atsakovės padėties ir ieškovo padėties šios išvados 25 išnašoje minėtame sprendime *Nevin prieš Komisiją*, kurį Komisija keletą kartų citavo savo pastabose. Nors M. Nevin ir turėjo paklusti institucijos, kurioje jis dirbo, administracinei ir hierarchinei valdžiai, oficialiai jis niekada nebuvo institucijos personalo narių ir neturėjo institucijos pareigūno statuso, kaip to reikalauja Pareigūnų tarnybos nuostatai ar kitos taisyklės, reglamentuojančios darbo santykius Bendrijos institucijose.

teismo priimtas sprendimas, kaip matyti iš pirmiau pateiktos analizės, nėra nesuderinamas su pagrindine nagrinėjamos nuostatos paskirtimi, nepaisant to, ar šia pagrindine paskirtimi iš esmės yra siekiama išvengti pažeisti asmenų, esančių šioje nuostatoje nurodytose situacijose, interesus, ar nustatyti tam tikrą valstybėms ir tarptautinėms organizacijoms taikomą privilegiją.

92. Atsižvelgdamas į pirmiau pateiktą analizę, siūlau Teisingumo Teismui atmesti apeliacinį skundą.

VII — Dėl bylinėjimosi išlaidų

93. Kaip numatyta Teisingumo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnyje, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Teisingumo Teismo procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

94. Kadangi aš siūlau Teisingumo Teismui atmesti apeliacinį skundą, o atsakovė reikalavo nurodyti Komisijai padengti bylinėjimosi išlaidas, manau, kad Komisija turėtų padengti atsakovės bylinėjimosi išlaidas.

VIII — Išvada

95. Atsižvelgdamas į pirmiau pateikiamą analizę, siūlau Teisingumo Teismui:

— „atmesti apeliacinį skundą;

— nurodyti Komisijai padengti bylinėjimosi išlaidas."